

راه آموز آهسته گامان (دانش آموزان دیر آموز)

تقدیم به آنان که رفتند تا ما بسیم بدانیم
شهدای هسته ای و شهدای مدافعان حرم، ویژه شهید محسن حججی...
که پیوند عمیق بین علم و عمل برقرار کردند و شوره های ایمان شجاعت و
شهادت را به عرصه عمل آوردند تا ما با بصیرت در نهاد علمی یاد و نام شان
را زنده نگه داریم ...

عنوان و نام پدیدآور	: راه‌آموز آهسته‌گامان (دانش‌آموزان دیرآموز)؛ مولفین توحید افشارپور...؛ و دیگران؛ [زیرنظر محمد محمد احسانی]
ناظران علمی	: بنار، دبیا سعیدی‌نیا، اراز سقایی
متخصص نشر	: کرچ، گردوی دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۰۱-۳۰۰-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: مولفین توحید افشارپور، زهرا رحیمی‌ثانی، منیژه عزتی، رستگار ارازسقایی.
موضوع	: کودکان کندآموز
موضوع	: Slow learning children
موضوع	: کودکان کندآموز -- آموزش و پرورش
موضوع	: Slow learning children -- Education
موضوع	: کودکان کندآموز -- آموزش ریاضیات
موضوع	: Slow learning children -- Education -- Mathematics
شناسه افزوده	: افشارپور، توحید، ۱۳۶۶ -
شناسه افزوده	: احسانی، محمد، ۱۳۵۳ - شهرپور -
شناسه افزوده	: بنار، نورعلی، ۱۳۴۸ -
شناسه افزوده	: سعیدی‌نیا، دبیا، ۱۳۵۱ - فروردین -
شناسه افزوده	: سقایی، اراز، ۱۳۴۱ -
شناسه افزوده	: ایران، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران، معاونت آموزش ابتدایی
زده شده	: ۱۳۹۶ ۱/۲ ۴۶۶۱ LC
زده شده	: ۳۷۱/۹۲
شماره	: ۴۸۵۱۵۳۵

ناشر:	انتشارات گردوی دانش
مدیر مسئول:	سیدرضا چایچی ضرابی
عنوان کتاب:	راه آموز آهسته گامان (دانش‌آموزان دیرآموز)
مدیر پروژه:	عبدالرضا فولادوندرداد (مدیرکل اداره آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران)
به کوشش:	معاونت آموزش ابتدایی اداره کل شهرستان‌های استان تهران
زیرنظر:	محمد احسانی
مؤلفین:	توحید افشارپور - زهرا رحیمی ثانی - منیژه عزتی - رستگار - اراز سقایی
ناظران علمی:	نورعلی بنار - دبیا سعیدی نیا - اراز سقایی
ویراستار ادبی:	سمیه بنار
صفحه آرا:	فریاد علمه رستمی
طراحی روی جلد:	توحید افشارپور - سید طیبلی
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۶
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۱-۳۰۰-۳
تیراژ:	۱۵۰۰ جلد
قیمت:	۶۰۰۰ تومان
نشانی:	کرچ - سه راه رجایی شهر - ضلع شمالی پل - ساختمان ققنوس
تلفکس:	۰۲۶-۳۴۴۵۶۸۱ و ۰۲۶-۳۴۴۵۱۵۰۳
صندوق پستی:	۳۱۴۵۷۱۳۴۵۴
پایگاه اینترنتی:	www.gdbook.ir
پست الکترونیکی:	info@gdbook.ir

۵	سخن آغازین
۷	پیشگفتار
۸	مقدمه
۹	فصل اول: تعاریف و ویژگی‌ها
۹	تعریف دانش آموز دیرآموز
۱۵	ویژگی‌های دانش آموزان دیرآموز
۱۵	مهارت‌های حرکتی
۱۶	ویژگی‌های عاطفی
۱۸	ویژگی‌های اجتماعی (رفتاری)
۱۸	ویژگی‌های ساختاری
۲۰	فصل ۲: م. نا حایی در ریاضیات
۲۰	علل اختلالات ریاضی
۲۱	علائم اختلالات ریاضی
۲۲	برای بهبود یادگیری ریاضی چه باید کرد؟
۲۲	ترمیم ناتوانی در ریاضیات
۲۴	رفع اشکال در مهارت‌های مناسب پایه
۲۴	رفع موانع توجه و دقت
۲۵	برخی از مشکلات ریاضی و تمرین‌های پیشنهادی برای رفع آنها
۲۸	تمرینات مختلف جهت تقویت مهارت‌های ریاضی
۲۸	تمرین‌های حرکتی در منزل جهت بهبود مهارت‌های حرکتی، دقت، تمرکز و حافظه در یادگیری ریاضیات
۳۰	فصل سوم: نارسایی در خواندن
۳۰	نارسایی‌های خواندن
۳۱	حافظه فعال
۳۱	تمریناتی جهت افزایش حافظه فعال
۳۴	آموزش حروف الفبا از راه لمس کردن
۳۷	فصل چهارم: نارسایی در نوشتن
۳۷	غلط‌های املائی ناشی از مشکلات حسی و حرکتی
۳۷	علل نارسانویسی
۳۹	تقویت مهارت‌های دیکته نویسی
۳۹	تشخیص و تفکیک صداها
۴۱	حافظه شنیداری، توالی شنیداری
۴۳	مهارت‌های دیداری
۴۳	توالی دیداری
۴۴	بازیهای تقویت حافظه دیداری
۴۴	بازیهای تقویت دقت و تمیز دیداری
۴۶	توصیه‌های آموزشی برای کودکان دیرآموز
۴۷	منابع

به نام خداوند لوح و قلم که انسان را به زیور خرد و اندیشه آراست و دانایی را به او ارزانی داشت. منابع انسانی کارآمد نقش اساسی در رشد و بالندگی هر سازمانی دارد یکی از منابع ارزشمند در آموزش و پرورش معلمان هستند که سرمایه‌گذاری روی توانمندسازی بالقوه معلمان در واقع کمک به مدارس در جهت افزایش کیفیت آموزشی است.

این مهم در بیانیه ارزشی سند تحول بنیاین طی دو گزاره به شرح زیر بیان شده است:

۱- نقش معلم به عنوان هدایت کننده، اسوه، امین و بصیر در فرآیند تعلیم و تربیت موثرترین عنصر در تحقق مأموریت راهمیت به سزایی برخوردار است.

۲- باید به منزلت علم اافع، دایتگر، توانمندساز و مقام و جایگاه علمی معلم بیش از پیش توجه شود. با توجه به دو گزاره فوق که ارزش‌های زیربنایی هویت حرفه‌ای معلم را بیان می‌کنند معلم به عنوان موثرترین عنصر نقش هدایتگری و استوارساز را دارد. همچنین هویت حرفه‌ای معلم به منزلت شغلی و علمی وی استوارگشته است و کارآمدی و حرفه‌ای بودن در اطلاع دقیق از مسایل و عوامل آموزش و پرورش، دانش، آگاهی، تخصص و مهارت مبتنی است.

در این راستا مجموعه‌های حاضر با اهداف زیر جمع‌آوری و تالیف شده است:

- توسعه توانمندی معلمان برای غنی‌سازی فرایند آموزش و یادگیری.

- تولید و تسهیم دانش بین معلمان

- ایجاد فرصتی برای یادگیری و توسعه سازمان یادگیرنده

- مستندسازی بخشی از سرمایه‌های علمی که به صورت دانش ضمنی از طریق تجربه و نشست‌های

علمی راهبران آموزشی بدست آمده است.

- تهیه منابع علمی - آموزشی در حوزه‌های مختلف دوره ابتدایی با موضوعاتی که کمتر به آن پرداخته

شده است.

از آن جایی که بین قابلیت‌های حرفه‌ای معلمان و یادگیری دانش‌آموزان به ویژه دوره ابتدایی رابطه مستقیم وجود دارد بسترسازی و فرصت‌سازی در راستای اهداف ذکر شده و جهت‌دهی مناسب در مسیر کارآرایی و اثربخشی معلمان، بسته آموزشی که شامل محتوای زیر تهیه شده است:

۱- راه آموز جابر (راهنمای جامع پروژه‌های علمی دانش‌آموزان دوره ابتدایی)

۲- مطالعات تطبیقی فرهنگ درس پژوهی

۳- آزمون عملکردی دروس ریاضی و علوم دوره ابتدایی

۴- نارسایی‌هایی در درس ریاضی و فارسی دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی

۵- مطالعات تطبیقی کلاس‌های چند پایه

۶- مهارت خواندن و نوشتن در دوره ابتدایی

۷- مهارت گوش کردن و سخن گفتن در دوره ابتدایی

۸- مربع‌های شگفت انگیز (سه‌بعدی)

۹- راهنمای آموزش ریاضی پایه ششم ابتدایی

۱۰- نقشه مفهومی در آموزش مطالعات اجتماعی (دوره دوم ابتدایی)

امیدوارم این اقدام فرصتی باشد تا اولیای مدرسه با بهره‌برداری از آن حرکت در مسیر تولید فکر و دانش مناسب فضای مدارس را به فضای رشد و بالندگی روح افزا و لذت بخش تبدیل نمایند.

مدیرکل آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران

عبدالرضا فولادوند راد

سپاس و ستایش خداوند بلند مرتبه را که به لطف و عنایت بی‌کران او توفیق تألیف و تدوین کتاب ره آموز آهسته گامان/ راهنمای آموزشی دانش‌آموزان دیرآموز حاصل آمد. از این رو در آغاز، کمترین ادب بندگی بجای آورده و یاد می‌کنیم آموزنده بی‌آموزگار را و چه خوش گفت حکیم عمر خیام که؛

اسباب تردد خردمندانند

اجرام که ساکنان این ایوانند

کنان که مدیرند سرگردانند

هان تا سر رشته خرد گم نکنی

کتابی که پیش‌رو دارید حاصل تلاشی مجدانه به منظور تدوین و تألیف دانسته‌ها و تجربیات مولفان در راستای بهبود و گسترش آموزش دانش‌آموزان دیرآموز است. این کتاب مطابق با تجربیات و یافته‌های همگام با مراجع معتبر علمی تألیف شده و مهم‌ترین هدف آن ارائه اطلاعات جدید، همسو با تشریات معتبر، مجامع علمی، پایگاه‌های اطلاعاتی و کتب منتشره به علاقمندان است.

نگارندگان تلاش‌ها و دلسوزی‌های پیشگامان آموزش و پرورش دانش‌آموزان دیرآموز را ارج نهاده و ضمن پاس‌داشت مقام آنان، انگیزه خود از تألیف کتاب مذکور را نکات زیر می‌داند؛

- طبق پیمان با حق، کودک مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در بیستم نوامبر ۱۹۸۹، همه‌ی کودکان بدون تبعیض در نژاد، رنگ، زبان و چگونگی وضع مادی و اجتماعی آنان و بدون در نظر گرفتن این که هوشی سرشار داشته یا عادی یا عقب مانده باشند، بهره‌گرفته از امکانات یادگیری و آموزش و پرورش در حداکثر توانایی‌ها و استعداد‌های خود حق یکسان دارند. لذا داشتن مجامع، که بتواند در آموزش مناسب و یادگیری بهتر آنان کمک کننده باشد از ضروریات است.

- در طی سالیان تدریس دانش‌آموزان مثل دانش‌آموزان دیرآموز و تفریق در مدارس عادی، همواره با مشکل نارسایی و ناتوانی در ریاضیات، خواندن و نوشتن در این نوع دانش‌آموزان روبرو بوده و تدوین و تألیف مجموعه‌ای غنی، چند بعدی و مطابق با دانسته‌های بروز بسیاری از خواسته‌های بجا و بی‌پاسخ والدین و آموزگاران این دانش‌آموزان بوده است. لذا کتاب ره آموز آهسته گامان / راهنمای آموزشی دانش‌آموزان دیرآموز کوشیده است تا با رفع خلأ موجود، مجموعه‌ای کامل از اطلاعات مرتبط در زمینه ریاضیات را در اختیار آموزگاران مرتبط با آنها و دیگر علاقمندان قرار دهد.

- از آنجا که دانش‌آموزان دیرآموز ۱۰ تا ۱۴ درصد کل دانش‌آموزان مدارس را تشکیل می‌دهند و به طور معمول در کلاس‌های عادی ابتدایی (به خصوص کلاس‌های اول) چند دانش‌آموز دیرآموز وجود داشته و عمده مشکل آنها در دروس ریاضیات، خواندن و نوشتن می‌باشد، ضرورت تدوین مجموعه‌ای که بتواند قدمی را در راستای کمک به آموزش بهتر را برای این دانش‌آموزان فراهم سازد بیش از پیش احساس می‌شود.

از آنجا که دانسته‌های بشری رمز نمی‌شناسند و دانش‌نگارندگان نیز بی‌تناسب با فرموده حکیم عمر خیام نیست که؛

کم ماند ز اسرار که معلوم نشد

هرگز دل من ز علم محروم نشد

معلوم شد که هیچ، معلوم نشد

هفتاد و دو سال فکر کردم شب و روز

لذا از همکاران گرامی و خوانندگان محترم استدعا داریم که با رهنمودهای ارزشمند خود ما را در جهت رفع نقایص احتمالی

یاری نمایند.

نگارندگان از واحد محترم گروه‌های آموزشی اداره کل شهرستان‌های استان تهران که متحمل زحمت داوری، ویراستاری علمی و مساعدت‌های لازم در روند تألیف و چاپ این کتاب شده‌اند قدردانی کرده، مراتب کمال تشکر و سپاس خود را ابراز می‌دارد.

من الله توفیق

گروه مؤلفان

فلسفه‌ی وجودی نظام آموزش و پرورش رسمی «فراهم آوردن فرصت آموزشی برابر برای تمام کودکان است». ضمن توجه داشتن به تفاوت‌ها، محدودیت‌ها و محرومیت‌ها و هم چنین ارتباط تعاملی بین معلم و دانش‌آموز، هیچ یک نباید در معرض فشار واقع شوند.

انسان تقریباً همه‌چیز را یاد می‌گیرد؛ ولی این کار با توجه به تفاوت‌های فردی صورت می‌گیرد. در جامعه‌ی کنونی ما این واقعیت تلخ وجود دارد که چه بسا بی‌سوادان سالمند امروز که کودکان بی‌عیب و نقص سال‌های پیش بوده‌اند، تنها به دلیل یک اختلال جزئی یا دیرآموزی از مدرسه بیرون رانده شده‌اند یا از آن فرار کرده، از ادامه‌ی تحصیل منصرف و از شکوفایی استعداد محروم گشته‌اند.

اهمیت آموزش و پرورش و بحث عدالت آموزشی و توجه به تفاوت‌های فردی برای برخورداری تمامی دانش‌آموزان از آموزش و فرصت‌های آموزشی امری اجتناب ناپذیر است. از آن جهت که در برنامه‌ریزی کلان آموزش و پرورش اختصاص ساعت آموزشی به دانش‌آموزان دیرآموز در گروه‌های آموزشی در نظر گرفته نشده بود، با درایت و برنامه‌ریزی از سوی وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۵-۱۳۹۶ به اهمیت موضوع در برنامه‌ریزی کلان آموزشی پرداخته شد و از سوی دیگر در این مدت کوتاه با آسیب‌شناسی و نیازسنجی که توسط مجموعه راهبران دیرآموز اداره کل شهرستان‌های استان تهران از طریق تجربیات کاری و کلیه‌ی کارگاه‌های آموزشی و بازدیدهای به عمل آمده از مناطق به این نتیجه رسیدیم که عمده‌ترین سال‌های وجود تعریف جامع و کامل از دانش‌آموزان دیرآموز از سوی معلمان و همکاران می‌باشد، پس با توجه به حجم بالای تقریباً ۱۴ درصد از دانش‌آموزان دیرآموز در مدارس، در این فرصت کوتاه بر آن شدیم تا در پی علمی و جامع و ساده به همراه ذکر ویژگی‌های دانش‌آموزان در حیطه حرکتی (جسمی)، عاطفی، اجتماعی و شناختی و مشکلات و راهکارهای آموزشی مناسب جهت رفع آنها به معلمان و سایر همکاران گرامی که غدغه آموزش و خدمت به مردم ایران را دارند در این کتاب، داشته باشیم. باشد که بتواند راه‌گشای معلمان آموزشی و پرورشی این دانش‌آموزان و پاسخی به سوالات والدین و افراد در ارتباط با آنها باشد.